

LOEK GROOTJANS (°1955)

Vanuit een ongelooflijke archiveringsdrang verzamelt Loek Grootjans met een grootse precisie alle denkbare fysieke en mentale sporen. Zijn zorgvuldige registratie legt ideeën en ervaringen bloot in alle mogelijke verschijningsvormen en verbindt kunst met wetenschap en filosofie.

In een minuscuul rood boekje met de titel *Board of Control* bracht Loek Grootjans zijn grootheden samen.¹ Naast zijn vader worden talrijke kunstenaars vermeld als Piet Mondriaan, Barnett Newman en Yves Klein, maar evengoed schrijvers, regisseurs en filosofen. Georges Perec (1936-1982), Pier Paolo Pasolini (1922-1975) en de zeventiende -eeuwse filosoof Baruch de Spinoza (1632-1677) beschouwt hij als zijn superhelden. Een comité van grootheden die de conceptuele kunstenaar op een of ander manier gevormd hebben, hem inspireren en begeleiden. *Board of control* is het wakend oog van de *Foundation for the benefit of the aspiration and the understanding of context (formerly known as the institute for immediate knowledge, real perception and logic features according to the most contemporary monochrome paintings)*.² Het uit de hand gelopen, nog steeds lopend project, is opgericht in negentienhonderdachtennegentig in Londen en hieruit groeiden al vrij snel een heleboel subdepartementen. *The Questioning Department* bijvoorbeeld focust op alle mogelijke vragen die een kunstenaar zich kan stellen. Een bijna obsessief werk dat een aantal jaren in beslag nam. Duizendhonderd zesenzeestig vragen, stuk voor stuk met de hand geaquarelleerd, telkens beginnend met “*How to...*” gevolgd door een werkwoord.³ De antwoorden op alle vragen zouden leiden tot het onmiddellijke weten, tot alle kennis.⁴ Een eerder utopische streefdoel gezien elke vraag nieuwe vragen oproept. De vragen raken bijgevolg nooit beantwoord. *De poging om alles te omvatten heeft in Grootjans' werk altijd een grote rol gespeeld. De onmogelijkheid van die poging zou men een 'hoopvol' falen kunnen noemen.*⁵

Vanuit een vastberadenheid om fysieke en mentale sporen te verzamelen, benoemt Grootjans zichzelf tot magazijnmeester, een alter ego waar de archivaris en de kunstenaar elkaar ontmoeten. Op de startpagina van zijn website staat volgende tekst: “*STORAGE FOR DISTORTED MATTER, 2008 tot heden, Loek Grootjans, storekeeper. Verzamelaar van bijna alles, flessen met sporen van grootmeesters, eigen drek, grond waarop Vincent van Gogh werd*

¹ Het boekje meet 5,2 x 7,4 cm. *Board of Control, Loek Grootjans (Selected Google Version)*, 2007, uitgegeven in eigen beheer op 1250 exemplaren. De uitgave vormt eveneens een kunstwerk.

² *Board of Control, Loek Grootjans (Selected Google Version)*, 2007, uitgegeven in eigen beheer

³ Enkele voorbeelden: *How to trick, How to undermine, How to discipline, How to unchain, ...*: in: R. Vercauteren, P. Van Cauteren, L. Delfgouw, U. Mes, R. Maes, C. Dercon, *Loek Grootjans. Foundation for the benefit of the aspiration and the understanding of context (formerly known as the institute for immediate knowledge, real perception and logic features according to the most contemporary monochrome paintings)*, uitgever: Museum Bommel van Dam, S.M.A.K., Opera P-Pers Uitgevers, 2008, p. 68

⁴ Hier verwijst Grootjans naar een deelcomponent van de naam van de stichting: (...) *immediate knowledge* (...), maar in eerste instantie naar Spinoza. De filosoof “(...) *gradeert de kennis in drie stappen. Eén: de waarneming wat je ziet, is inferieur. Daarna, de tweede stap van de kennis: de logica, de rede, dat je het allemaal kan plaatsen. De hoogste graad van kennis is het onmiddellijke weten, de intuïtie, de intuïtieve kennis.* (...)”: H. Van Canneyt, *4321 vragen aan 123 kunstenaars*, Gent, MER. Imprint van Borgerhoff & Lambrigts, 2020, p. 450

⁵ <https://loekgrootjans.nl/over-loek-grootjans/>

geboren, meesterwerken van de eenentwintigste eeuw die niet gemaakt kunnen worden, water waarin drenkelingen op Vlieland zijn aangespoeld, het licht dat Piet Mondriaan voor het eerst zag toen hij in Domburg aankwam...⁶ Het werk van Mondriaan (1872-1944) blaast hem op zestienjarige leeftijd voor het eerst van zijn sokken tijdens een schoolbezoek aan het Kröller-Müller Museum in Otterlo, een ervaring die bepalend was voor zijn roeping als kunstenaar. Decennia later vormt *Case P.M.* (2014-2016) het onderzoek naar de origine van het fascinerende licht in het werk van de Stijl-kunstenaar. Een jaar lang trok Grootjans wekelijks naar Domburg en haalde er water uit de zee op de plaats waar Mondriaan zijn werken schilderde.⁷ Elk moment is zorgvuldig gedocumenteerd: de temperatuur van het zeewater, het tijdstip van de genomen stalen, de hoogte- en breedtegraad, het zoutgehalte, de getijden en een foto van het zeezicht. Een deel van het water werd opgeslagen in een literfles, de rest van de vloeistof in een petrischaal waar er door verdamping sediment ontstaat. Bij de aanvang van het onderzoek, in maart tweeduizendentwaalf, blijken de zoutkristallen na verdamping van het water klein, richting hoogzomer groeien de zoutkristallen. Voorafgaand onderzoek wees uit dat Mondriaan in september negentienhonderd acht voor het eerst in Domburg arriveerde, net op het moment dat de zoutkristallen het grootst zijn en de temperatuur van de zee het warmst. Niet bewijsbaar, maar wel hoogstwaarschijnlijk vatte Grootjans door zijn verzameling zeewater het unieke Zeeuwse licht dat Mondriaan trof. Het specifieke licht heeft volgens de kunstenaar alles te maken met de invloed en de kracht van de stromingen door het samenkomen van de Westerschelde, de Oosterschelde, het Nauw van Calais en de Noordzee. De wervelende stromingen komen in de lucht terecht en beïnvloeden zo het schitterende licht.

| 0217 F.W. 01 | 0217 F.W. 02 | 0217 F.W. 03 | 0217 F.W. 04 | 0217 F.W. 05 | 0217 F.W. 06 | 0217 F.W. 07 | 0217 F.W. 08 | 0217 F.W. 09 | 0217 F.W. 10 | 0217 F.W. 11 | 0217 F.W. 12 | 0217 F.W. 13 | 0217 F.W. 14 | 0217 F.W. 15 | 0217 F.W. 16 | 0217 F.W. 17 | 0217 F.W. 18 | 0217 F.W. 19 | 0217 F.W. 20 | 0217 F.W. 21 | 0217 F.W. 22 | 0217 F.W. 23 | 0217 F.W. 24 | 0217 F.W. 25 | 0217 F.W. 26 | 0217 F.W. 27 | 0217 F.W. 28 | 0217 F.W. 29 | 0217 F.W. 30 | 0217 F.W. 31 | 0217 F.W. 32 | 0217 F.W. 33 | 0217 F.W. 34 | 0217 F.W. 35 | 0217 F.W. 36 | 0217 F.W. 37 | 0217 F.W. 38 | 0217 F.W. 39 | 0217 F.W. 40 | 0217 F.W. 41 | 0217 F.W. 42 | 0217 F.W. 43 | 0217 F.W. 44 | 0217 F.W. 45 | 0217 F.W. 46 | 0217 F.W. 47 | 0217 F.W. 48 | 0217 F.W. 49 | 0217 F.W. 50 | 0217 F.W. 51 | 0217 F.W. 52 |
|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|--------------|
| 0217 F.W. 01 | 0217 F.W. 02 | 0217 F.W. 03 | 0217 F.W. 04 | 0217 F.W. 05 | 0217 F.W. 06 | 0217 F.W. 07 | 0217 F.W. 08 | 0217 F.W. 09 | 0217 F.W. 10 | 0217 F.W. 11 | 0217 F.W. 12 | 0217 F.W. 13 | 0217 F.W. 14 | 0217 F.W. 15 | 0217 F.W. 16 | 0217 F.W. 17 | 0217 F.W. 18 | 0217 F.W. 19 | 0217 F.W. 20 | 0217 F.W. 21 | 0217 F.W. 22 | 0217 F.W. 23 | 0217 F.W. 24 | 0217 F.W. 25 | 0217 F.W. 26 | 0217 F.W. 27 | 0217 F.W. 28 | 0217 F.W. 29 | 0217 F.W. 30 | 0217 F.W. 31 | 0217 F.W. 32 | 0217 F.W. 33 | 0217 F.W. 34 | 0217 F.W. 35 | 0217 F.W. 36 | 0217 F.W. 37 | 0217 F.W. 38 | 0217 F.W. 39 | 0217 F.W. 40 | 0217 F.W. 41 | 0217 F.W. 42 | 0217 F.W. 43 | 0217 F.W. 44 | 0217 F.W. 45 | 0217 F.W. 46 | 0217 F.W. 47 | 0217 F.W. 48 | 0217 F.W. 49 | 0217 F.W. 50 | 0217 F.W. 51 | 0217 F.W. 52 |

Case P.M., kabinetten van de vleeshal, Middelburg, 2014



⁶ <https://loekgrootjans.nl/>

⁷ Het werk kende al een aanloop aan de Middellandse Zee in Nice waar Grootjans het DNA van Yves Klein (1928-1962) en de oorsprong van het IKB onderzocht, het *International Klein Blue*.

Case P.M. maakt deel uit van *The Liquid Files*. Sinds tweeduizend en acht vulde Grootjans al meer dan driehonderd flessen, telkens gepresenteerd met een geconcentreerde vorm in petrischalen. Met de precisie van een wetenschapper zijn alle bijhorende data zorgvuldig geordend, geregistreerd en beschreven: van het gebottelde dweilwater van het voormalige huis van Pasolini in Rome tot het opgevangen water nadat Grootjans een kus kreeg van Maria Gilissen Broodthaers, de weduwe van Marcel Broodthaers (1924-1976). Niet enkel vloeistoffen worden geconserveerd, maar ook residu's die ons dagdagelijks tegen wil en dank eindeloos omringen. Volle stofzuigerzakken worden ten huize Grootjans niet meer weggegooid. Dit resulteerde onder andere in *The Remembering Department* (2001-2010), een werk dat intussen tot collectie van het SMAK te Gent behoort. Rijen met lege rekken die doen denken aan een opslagplaats, zijn door middel van een compressor met een dikke laag gefilterd stof bedekt. De stofvrije plekken vormen het negatief van allerlei materiaal uit Grootjans' atelier, een soort afwezig archief. De rekken en attributen worden in het depot van het museum bewaard in kratten, het stof kan nog steeds geleverd worden.

Zijn fascinatie voor Vincent Van Gogh (1853-1890) leidde Grootjans diverse keren naar het zuiden van Frankrijk, naar Arles en Saint-Rémy-de-Provence. Onder andere in de tuin van Saint Paul de Mausole, de psychiatrische kliniek waar Van Gogh drieënvijftig weken verbleef, kan je bijna letterlijk de voetsporen van de Nederlandse kunstenaar volgen.⁸ Diverse markeringen duiden de plek aan waar Van Gogh zijn schildersezels opstelde om het omringende landschap weer te geven. Het opmerkelijke oog van Grootjans stelde echter vast dat de signalisatie niet correspondeerde met het aangegeven werk van de iconische schilder. Nauwkeurige observatie leidde naar de correcte plek.⁹ Ter plaatse genomen grondstalen bleken na wetenschappelijk onderzoek sporen te bevatten van lijnzaadolie en pigment. Het verzamelen van sporen beperkte zich niet tot Frankrijk. In Zundert, bij het geboortehuis van de Nederlandse postimpressionist, zette het (archeologisch) onderzoek zich voort. Met behulp van zijn geliefde hond groef hij op een diepte van een meter gemummificeerde peren op. De conservatie van de kwetsbare vruchten drong zich op. Gegoten in gipsblokken zijn ze gevrijwaard voor de toekomst en door middel van röntgenfoto's toch zichtbaar. Voor de verzamelde, gedocumenteerde en geconserveerde residu's creëerde Grootjans een verplaatsbaar paviljoen: *Vincent's Asylum*. Een huis is zijn oervorm, een thuis voor de getormenteerde en zwervende kunstenaar.



Vincent's Asylum, SMAK, Gent, 2016

⁸ <https://www.saintpauldemausole.fr/>

⁹ Intussen paste men de signalisatie aan.



Storage for Disorted Matter, 2021

In zijn recent totaalconcept *Storage for Disorted Matter* (2021) vormen talrijke aquarellen en bouwtekeningen de basis voor zijn maquettes. Een hoopvol project waar Grootjans niet enkel zijn eigen archief in wil onderbrengen, maar eveneens een bewaarplaats wil creëren voor het nalatenschap van andere kunstenaars.

Danielle Wuyts

WEBSITE

<https://loekgrootjans.nl/>

PUBLICATIES

Grootjans, L., *A Lot*, 2001, uitgegeven in eigen beheer

Grootjans, L., Moonen, R., *more POWER less*, 2001, uitgegeven in eigen beheer

Grootjans, L., *Visioen van de overkant*, 2002, uitgegeven in eigen beheer

Grootjans, L., Van Boxel, H., *Final Remains*, 2004, uitgegeven in eigen beheer

Grootjans, L., *Board of Control, Loek Grootjans (Selected Google Version)*, 2007, uitgegeven in eigen beheer

Grootjans, L., *Urban Spam*, 2007, uitgegeven in eigen beheer

Grootjans, L., Moonen, R., *Uit het Nuclair Onderkomen*, 2007, uitgegeven in eigen beheer

Vercauteren, R., Van Cauteren, P., Delfgauw, L., Mes, U., Maes, R., Dercon, C., *Loek Grootjans. Foundation for the benefit of the aspiration and the understanding of context (formerly known as the institute for immediate knowledge, real perception and logic features according to the*

he most contemporary monochrome paintings), uitgever: Museum Bommel van Dam, S.M.A.K., Opera P-Pers Uitgevers, 2008

Grootjans, L., *Storage for Disorted Matter. De zaak Piet Mondriaan*, 2015, uitgegeven in eigen beheer

Grootjans, L., *Daar in de hei was het zoo mooi*, 2015, uitgegeven in eigen beheer

BRONNEN

Lezing 17/02/2023, AcademieBruggeDKO, Biekorf

Grootjans, L., *Board of Control, Loek Grootjans (Selected Google Version)*, 2007, uitgegeven in eigen beheer

Van Canneyt, H., *4321 vragen aan 123 kunstenaars. Hilde Van Canneyt interviewt kunstenaars uit België en Nederland*, Gent, MER. Imprint van Borgerhoff & Lamberigts, 2020

<https://loekgrootjans.nl/>

<https://www.saintpauldemausole.fr/>